

Door Joyce Gubbels en Martina Meelissen

PISA

Interpreteren en leren

Nederlandse scholieren zijn steeds minder goed in het begrijpen en gebruiken van teksten. Onze 15-jarigen hebben een lagere leesvaardigheid en minder leesplezier dan hun leeftijdsgenoten in omliggende landen. De prestaties van Nederlandse leerlingen op het gebied van wiskunde en natuurwetenschappen zijn daarentegen bovengemiddeld. Dit zijn een aantal conclusies van het internationale PISA-2018 onderzoek dat onlangs werd gepubliceerd. Welke cijfers zitten er achter deze conclusies? En hoe moeten we deze cijfers interpreteren?

Nederlandse leerlingen behalen steeds lagere leesvaardigheidsscores. Leerlingen hebben vooral moeite met het evalueren van de betrouwbaarheid en geloofwaardigheid van teksten en het reflecteren op de inhoud en vorm van een tekst. Zo vinden ze het bijvoorbeeld moeilijk om uit te leggen waarom een website van een fabrikant wel of geen betrouwbaar beeld geeft van de kwaliteit van een product. Het lukt leerlingen wel om informatie op te zoeken in een tekst. Leerlingen zijn bijvoorbeeld prima in staat om aan te geven naar welk emailadres ze een sollicitatiebrief moeten sturen en welke term ze in het onderwerp van die email moeten zetten. Bijna een kwart van de Nederlandse leerlingen kan de informatie uit een tekst over een bekend onderwerp echter niet gebruiken om simpele conclusies te trekken. Ze blijken bijvoorbeeld moeite te hebben om op basis van de informatie uit de vacaturetekst en informatie over de woonplaats en de plaats van het bedrijf te bepalen hoe laat ze thuis weg moeten om op tijd bij het werk te zijn. Daarmee lopen ze een risico op laaggeletterdheid.

Nederlandse leerlingen ervaren in vergelijking tot die uit andere ons omringende landen ook weinig leesplezier: een meerderheid leest alleen als het moet en bijna de helft vindt lezen tijdverspilling. Meisjes zijn niet alleen betere lezers, maar vinden lezen ook leuker dan jongens.

op het gebied van wiskunde en natuurwetenschappen nog wel bovengemiddeld presteren. De prestaties in deze exacte vakken zijn de afgelopen 3 jaar gelijk gebleven. Nederlandse leerlingen scoren gemiddeld hoger op wiskunde dan leerlingen uit omliggende EU-landen.

Nederlandse leerlingen geven hun leven een 7,5

Het PISA-onderzoek bevat echter nog veel meer informatie. Zo blijkt dat Nederlandse meisjes hun leven gemiddeld een 7,2 geven en Nederlandse jongens een 7,8. Alleen Finland scoort op dit aspect iets beter, Spanje en Frankrijk net iets minder dan Nederland. Een merendeel van de 15-jarigen geeft aan dat ze makkelijk vrienden maken en dat ze zich thuis voelen op school. Ook voelen bijna alle leerlingen zich gesteund door hun ouders, significant meer dan in de andere onderzochte landen.

Advies

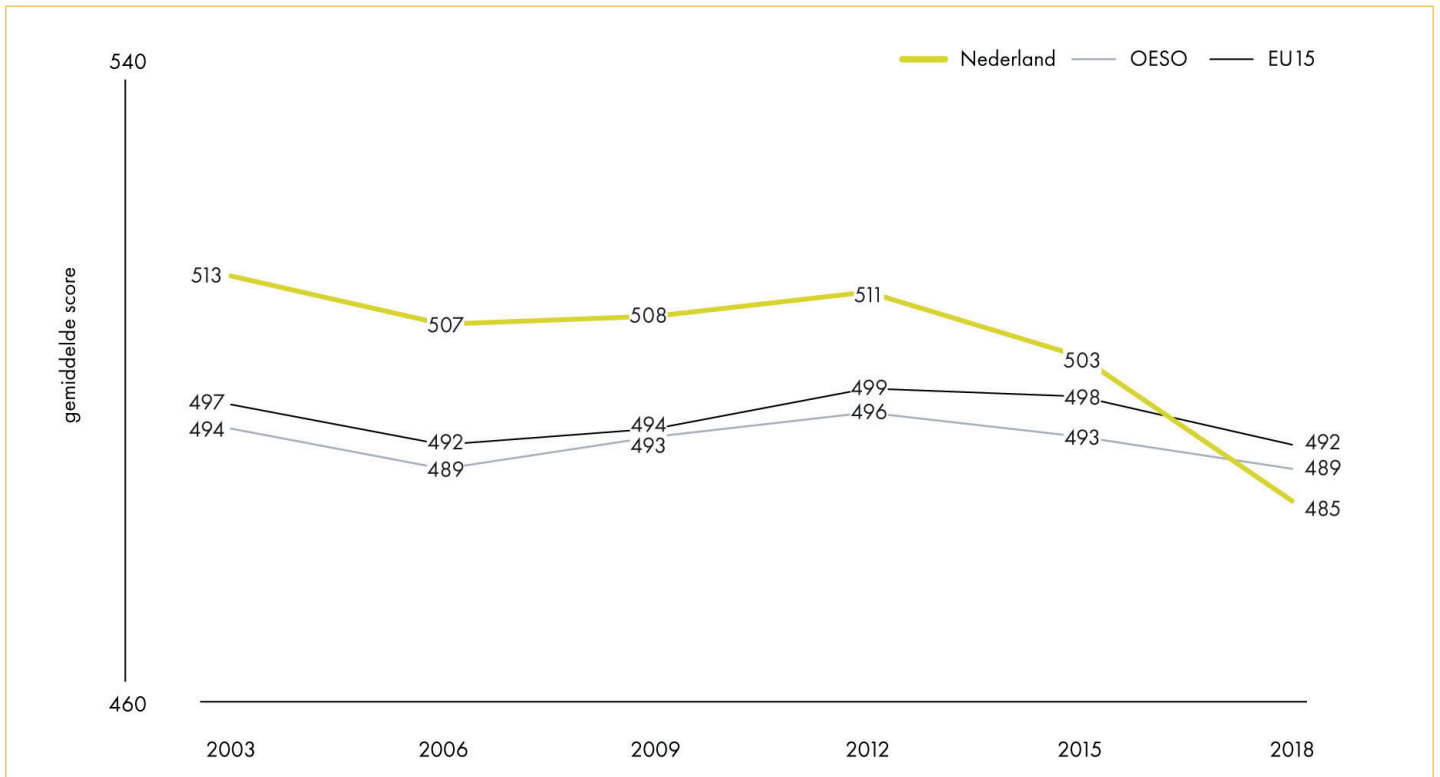
Als reactie op de zorgwekkende leesprestaties die blijken uit PISA-2018, roepen minister van Engelshoven en minister Slob op tot een leesoffensief. Daarmee volgen ze het eerder uitgebrachte advies van de Onderwijsraad en de Raad voor Cultuur op. Op korte termijn ontvangen alle scholen een publicatie over wat werkt om leesonderwijs te verbeteren. De beiden ministers gaan bovendien samen met onderwijs- en leesorganisaties bespreken hoe het leesplezier weer vergroot kan worden.

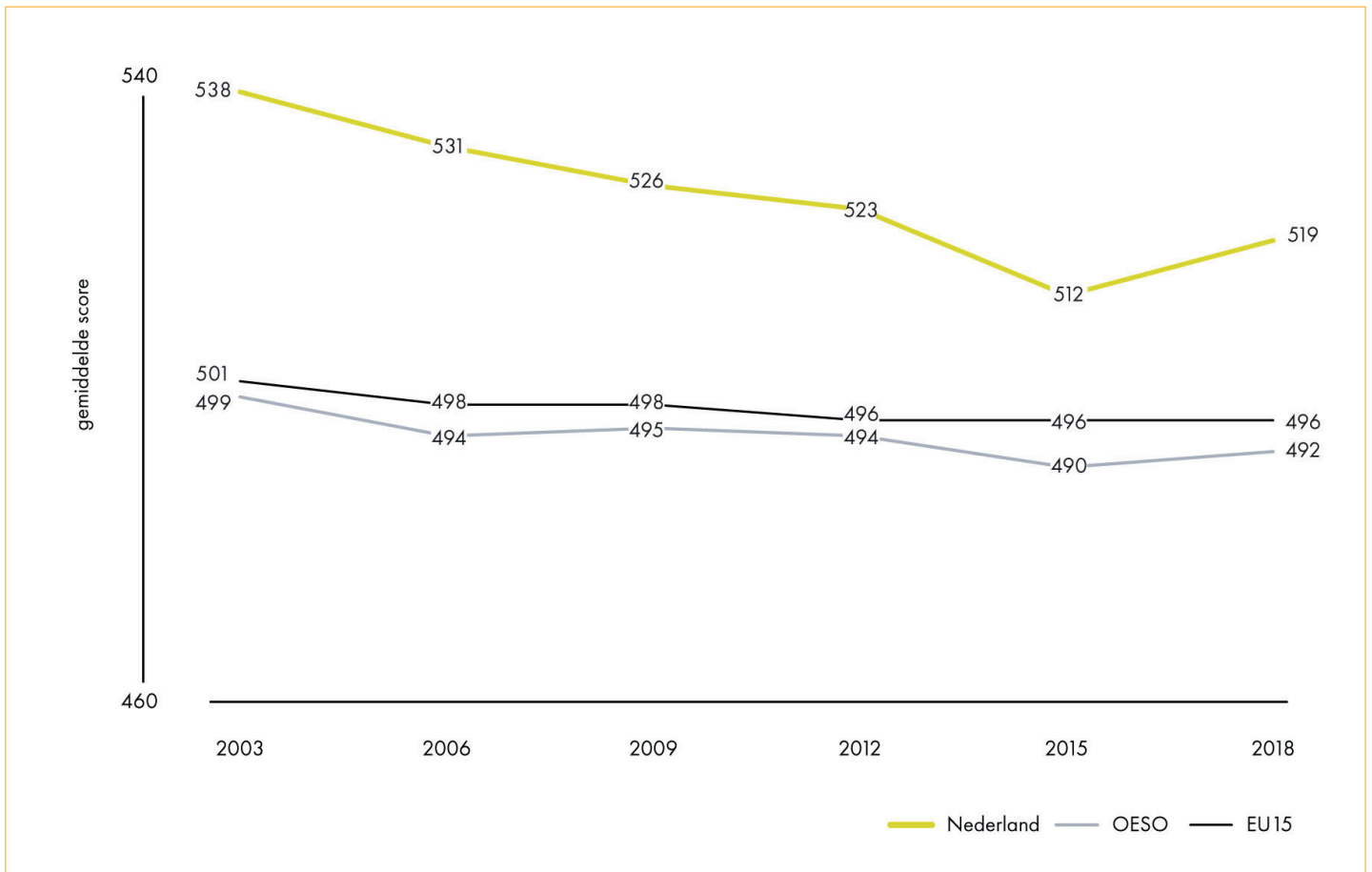
Joyce Gubbels is werkzaam bij het Expertisecentrum Nederlands; Martina Meelissen is werkzaam bij de Universiteit Twente.

Topprestaties in wiskunde en natuurwetenschappen

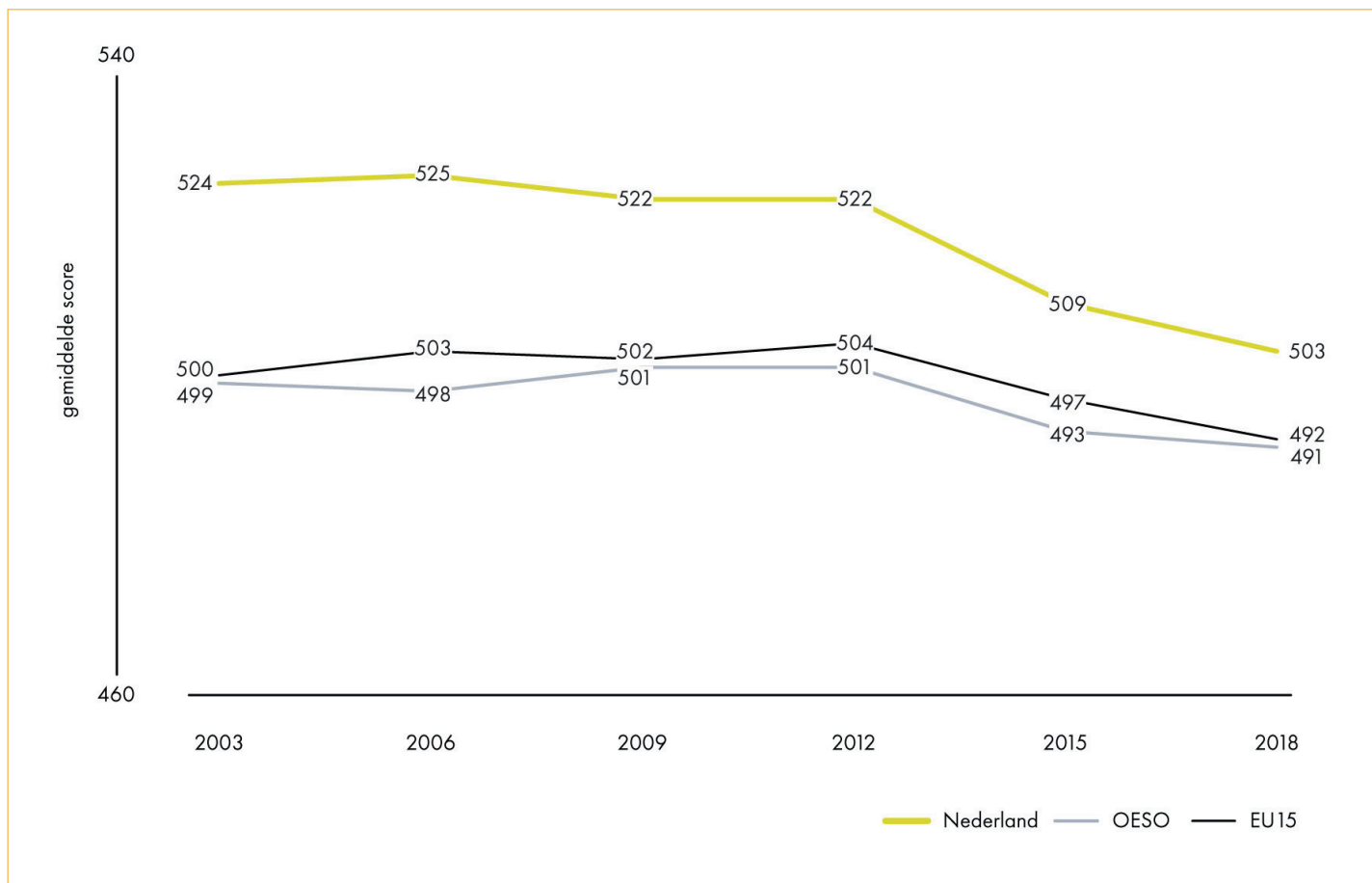
In tegenstelling tot de zorgwekkende resultaten op het gebied van lezen, laat het PISA-onderzoek zien dat we

Nederlandse leerlingen scoren gemiddeld slechter op leesvaardigheid dan andere bij het onderzoek betrokken landen. De gemiddelde score vertoont in 2018 een significante daling ten opzichte van 2015.

De prestaties van Nederlandse 15-jarigen voor wiskunde behoren met gemiddeld 519 punten tot de hoogste in de wereld. Van alle 79 deelnemende landen is in slechts zes landen (alleen Aziatische landen) de wiskundescore hoger dan in Nederland. Nederland is voor wiskunde het best presterende EU-land in PISA. De gemiddelde Nederlandse score is sinds 2015 gelijk gebleven.

Gemiddelde toetscores natuurwetenschappen. In totaal zijn er elf landen waar leerlingen beter hebben gepresteerd in natuurwetenschappen. Op het gebied van natuurwetenschappen laat Nederland echter slechts één EU-land voor zich: Finland. Zowel in Nederland als in de OESO- en de EU-landen is het niveau in natuurwetenschappen in 2018 gelijk aan dat van 2015.

Leerlingen hebben ook vragen beantwoord over het les- en schoolklimaat op hun school. Een meerderheid van de leerlingen (69%) ziet dat hun docenten plezier hebben in het lesgeven. Wel geeft ongeveer een derde van de Nederlandse 15-jarigen (34%) aan dat de docent lang moet wachten tot het stil is. Leerlingen ervaren weinig competitie: slechts een derde (34%) geeft aan dat leerlingen onderling concurreren en volgens drie kwart van de leerlingen werken klasgenoten juist samen.

Conclusies

Het PISA-2018 onderzoek trekt de volgende eindconclusies:

- Het niveau van leesvaardigheid is in Nederland achteruitgegaan, maar het niveau van wiskunde en natuurwetenschappen is stabiel gebleven.
- De internationale positie van Nederland in PISA is voor leesvaardigheid verslechterd.
- Bijna een kwart van de leerlingen is onvoldoende leesvaardig om als mondige burger in de huidige samenleving te participeren.
- Nederlandse leerlingen zijn vooral minder goed in het evalueren van en het reflecteren op teksten.
- Meisjes zijn in vergelijking tot jongens veel beter in lezen, iets beter in natuurwetenschappen en net zo goed in wiskunde.

Wat is PISA?

PISA staat voor Programme for International Student Assessment en is een internationaal trendonderzoek naar de vaardigheid in lezen, wiskunde en natuurwetenschappen. Het onderzoek richt zich op 15-jarigen van alle leerwegen (praktijkonderwijs, vmbo, havo, vwo). Het PISA-onderzoek wordt sinds 2000 elke drie jaar wereldwijd afgenomen. Aan de meting in 2018 deden 79 landen mee.

- Het opleidingsniveau van ouders hangt sterk samen met de prestaties van hun kinderen op de PISA-toets.
- Nederlandse leerlingen zijn de minst gemotiveerde lezers van alle PISA-landen.
- Nederlandse leerlingen zijn meer tevreden met hun leven dan leerlingen in de meeste OESO-landen.

Meer informatie vindt u op: www.pisa2018.nl/resultaten2018 en <https://research.utwente.nl/en/publications/results-pisa-2018-an-overview>